

Arbeidsmarktpositie van personen in 2002–2005

Harry Bierings, Clemens Siermann en Robert de Vries

Van de personen die eind 2005 een leeftijd van 29–54 jaar hadden, was 67 procent in 2002–2005 ononderbroken aan het werk. Ongeveer 19 procent was gedurende een deel van deze periode aan de slag. Het ging daarbij dikwijls om mensen met flexibel arbeidscontract. Niet-westerse allochtonen waren binnen deze groep oververtegenwoordigd. De resterende 13 procent werkte niet. Het betrof relatief vaak (oudere) vrouwen.

1. Inleiding

Het Centraal Bureau voor de Statistiek publiceert periodiek standcijfers over het aantal werkzame personen. De arbeidsmarkt is echter voortdurend in beweging. Er vinden doorlopend transities plaats in en uit werk. Zo kan het gebeuren dat het aantal werkenden tussen twee opeenvolgende jaren nauwelijks veranderd is, maar de dynamiek in en uit werk toch groot is. Bij standcijfers blijven deze transities buiten beeld waardoor niet duidelijk wordt in hoeverre het steeds om dezelfde personen gaat die wel of niet werken.

In het onderzoek waarvan de resultaten hier worden beschreven, is voor de periode 2002–2005 maandelijks vastgesteld of iemand werkte of niet. Als werkzaam werd daarbij iedereen beschouwd die minimaal één uur per week betaald werk verrichtte als werknemer of zelfstandige. Op basis van deze metingen zijn drie groepen naar arbeidsmarktpositie onderscheiden:

- Personen die in deze periode onafgebroken werkzaam waren.
- Personen die in deze periode deels werkzaam waren en deels niet.
- Personen die in deze periode onafgebroken niet-werkzaam waren.

Vervolgens is de omvang en samenstelling van deze groepen in kaart gebracht. De cijfers betreffen alle in Nederland woonachtige personen die op 31 december 2005 een leeftijd hadden van 29–54 jaar (zie kader). Als databron is het Sociaal Statistisch Bestand (SSB) van het CBS gebruikt. Het SSB bevat op dit moment onderling relateerbare gegevens over alle personen, banen en uitkeringen in Nederland voor de periode 1999–2005.

2. Arbeidsmarktpositie 2002–2005

2.1 Onderzoeksgroep

Op 31 december 2005 waren er 6,1 miljoen mensen van 29–54 jaar in Nederland. De meerderheid, namelijk 67 procent, was in de jaren 2002–2005 onafgebroken aan het

Afbakening onderzoeksgroep

Degenen die in 2002–2005 onafgebroken wel of niet gewerkt hebben, vormen duidelijk afgebakende groepen. Dat geldt niet voor de middengroep die bestaat uit personen die maar een deel van deze periode werkzaam waren. Hierbij worden namelijk ook de instromers in en de uitstromers uit de arbeidsmarkt gerekend. Instromers zijn vooral schoolverlaters die de arbeidsmarkt betreden. Het zijn overwegend jongeren. Hoewel ze bij de middengroep worden geteld, waren ze voor de instroom vaak vergelijkbaar met degenen zonder werk. Het omgekeerde gaat op bij de uitstroom. Hier gaat het met name om ouderen die met pensioen gaan. Voor hun pensionering werkten ze dikwijls onafgebroken. Om heterogeniteit in de middengroep zoveel te vermijden, is de onderzoekspopulatie daarom beperkt tot degenen die op 31 december 2005 een leeftijd hadden van 29–54 jaar. In 2002 waren deze 25–50 jaar. Verder zijn alleen personen meegenomen die gedurende de hele onderzoeksperiode in Nederland woonden. Daardoor vallen degenen die in deze periode naar Nederland kwamen en zich hier vestigden, buiten de onderzoeksgroep.

werk. Ongeveer 13 procent werkte niet. Nog eens 19 procent was gedurende een deel van deze 4-jaarsperiode werkzaam. Zo'n 63 procent van hen was gedurende deze tijd meer dan twee jaar aan de slag, 37 procent zelfs meer dan drie jaar.

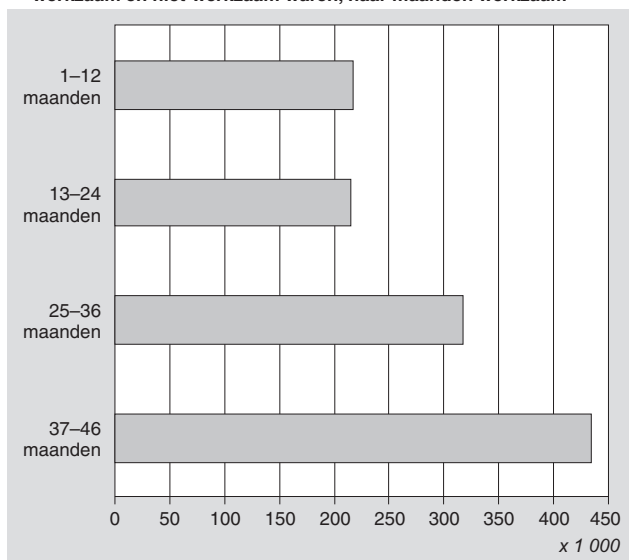
Staat 1
Arbeidsmarktpositie in 2002–2005; personen van 29–54 jaar op 31 december 2005

	Personen	
	mln	%
Totaal	6,1	100
Onafgebroken werkzaam	4,1	67
Werkzaam en niet-werkzaam	1,2	19
Onafgebroken niet-werkzaam	0,8	13

2.2 Geslacht en leeftijd

Mannen werkten in 2002–2005 vaker onafgebroken dan vrouwen: 77 procent versus 56 procent. Ongeveer 6 procent van de mannen had geen werk, bij vrouwen was dit aandeel met 20 procent ruim drie keer zo hoog. Mannen waren ook minder vaak dan vrouwen voor een deel van de periode werkzaam. Het verschil is hier echter minder groot. Bij de jongeren (29–34 jaar op 31 december 2005) zijn de verschillen in de arbeidsmarktpositie naar geslacht het kleinst. Weliswaar werkten jonge mannen vaker dan jonge vrouwen gedurende de hele onderzoeksperiode, vergeleken met de ouderen is het verschil gering: 12 procentpun-

1. Personen van 29–54 jaar op 31 december 2005 die in 2002–2005 werkzaam en niet-werkzaam waren, naar maanden werkzaam

ten. Zeker als daarbij ook bedacht wordt dat een deel van de vrouwen uit het arbeidsproces treedt om voor kinderen te gaan zorgen. Vrouwen krijgen hun eerste kind gemiddeld op de leeftijd van 29 jaar.

Bij de ouderen (45–54 jaar op 31 december 2005) is een meer traditioneel rollenpatroon tussen mannen en vrouwen zichtbaar. Ongeveer een kwart van de oudere vrouwen had in de periode 2002–2005 geen betaald werk. Bij de oudere mannen lag dit aandeel met 8 procent aanzienlijk lager. Bovendien onderbraken (of beëindigden) de oudere mannen hun loopbaan minder vaak dan de vrouwen van dezelfde leeftijd. Het verschil bedraagt 5 procentpunten.

Onafhankelijk van geslacht waren jongeren vaak maar een deel van de onderzoeksperiode werkzaam. Dit betrof een kwart van hen. Dat de arbeidsmarktdynamiek bij jongeren groot is, blijkt bijvoorbeeld uit het naar verhouding grote aantal baanwisselingen en de korte werkloosheidsduur bij

jongeren (EBB). Op hogere leeftijd kent de beroepsloopbaan een meer stabiel verloop. Onder degenen die 35–54 jaar waren op 31 december 2005 waren er relatief weinig die in 2002–2005 deels werkzaam waren. Bij vrouwen in deze leeftijdsgroep kwam dit meer voor dan bij de mannen. Een rol speelt hierbij de herintreding van vooral 35–44 jarige vrouwen in het arbeidsproces.

2.3 Herkomst

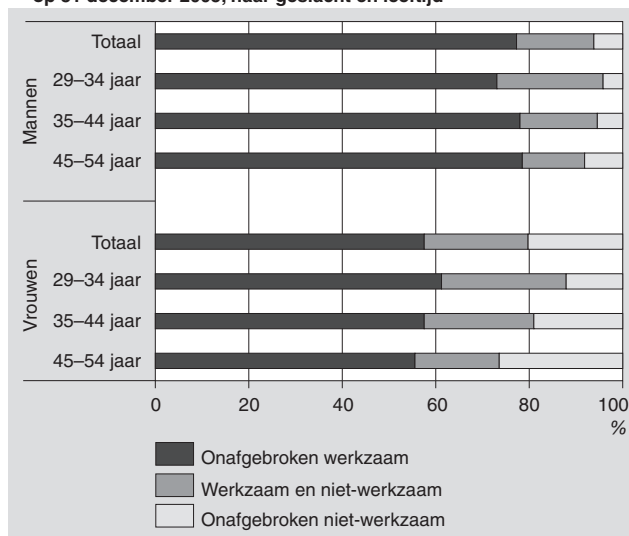
Autochtonen hadden beduidend vaker dan niet-westerse allochtonen gedurende de hele onderzoeksperiode betaald werk. Onder de autochtonen bedroeg het aandeel dat onafgebroken werkte 71 procent, bij de niet-westerse allochtonen was dit 45 procent. Autochtonen waren ook minder vaak een deel van de periode aan het werk dan niet-westerse allochtonen (17 procent versus 30 procent).

Tussen de verschillende niet-westerse allochtone herkomstgroepen zijn er grote verschillen. Van de Marokkanen en Turken had 36 procent in 2002–2005 voortdurend werk. Van de Marokkaanse en Turkse mannen werkte bijna de helft onafgebroken, van de vrouwen 22 procent. Onder Surinamers en Antillianen lag het aandeel dat in de onderzoeksperiode voortdurend aan de slag was op 56 procent.

Marokkanen en Turken waren vaak maar een deel van de periode werkzaam, of verrichtten helemaal geen betaald werk. Bijna een vijfde van de Marokkaanse en Turkse mannen bleef buiten het arbeidsproces; van de Marokkaanse en Turkse vrouwen was dat bijna de helft. Uit de EBB blijkt dat deze vrouwen beduidend vaker dan vrouwen van andere niet-westerse herkomstgroepen niet werkten vanwege de zorg voor het huishouden of de kinderen.

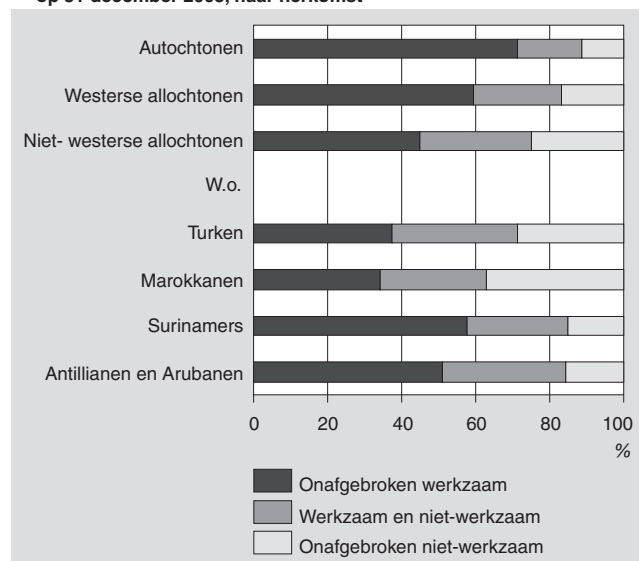
Het aandeel Surinamers en Antillianen en Arubanen dat in 2002–2005 niet werkte, is laag en ligt maar iets hoger dan bij autochtonen. Perioden van werken en niet werken kwamen daarentegen bij deze herkomstgroepen wel weer beduidend vaker voor dan bij autochtonen.

2. Arbeidsmarktpositie in 2002–2005, personen van 29–54 jaar op 31 december 2005, naar geslacht en leeftijd¹⁾

¹⁾ Leeftijd op 31 december.

3. Arbeidsmarktpositie in 2002–2005, personen van 29–54 jaar op 31 december 2005, naar herkomst

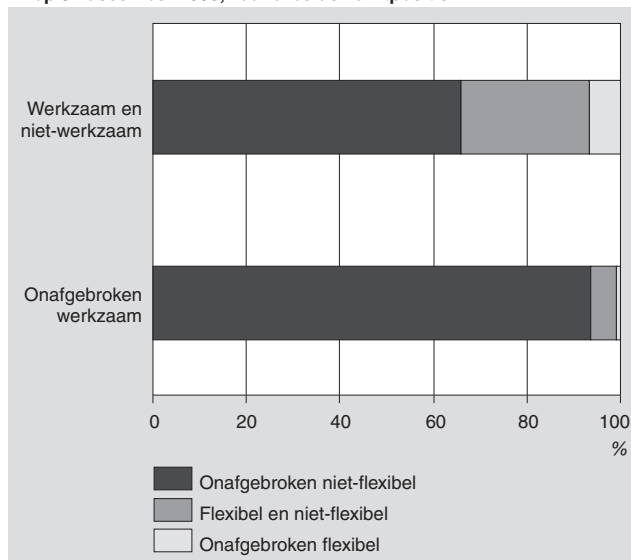

3. Flexibel werk

Uit de EBB blijkt dat de overgrote meerderheid van de werknemers een vast dienstverband prefereert boven een flexibel dienstverband. Als men toch een flexibele baan heeft, duidt dit dan ook meestal op een onvrijwillige keuze, waarbij een naar verhouding grote baanonzekerheid wordt geaccepteerd. Voor veel personen is een flexibel dienstverband de enige mogelijkheid op een baan.

Van de personen die in 2002–2005 niet continu werkzaam waren, had ongeveer eenderde op enig moment in deze periode een flexibele baan. Dit is beduidend vaker dan bij personen die continu werk hadden. Van hen had slechts 7 procent een dergelijke baan. Bijna altijd ging het dan ook maar om een gedeelte van deze periode, bijna nooit om de hele periode. Van hen die gedeeltelijk werkzaam waren in 2002–2005 had 7 procent gedurende de gehele werkzame periode een flexibel dienstverband.

4. Periode met flexibel werk in 2002–2005, personen van 29–54 jaar op 31 december 2005, naar arbeidsmarktpositie

4. Sociale zekerheid

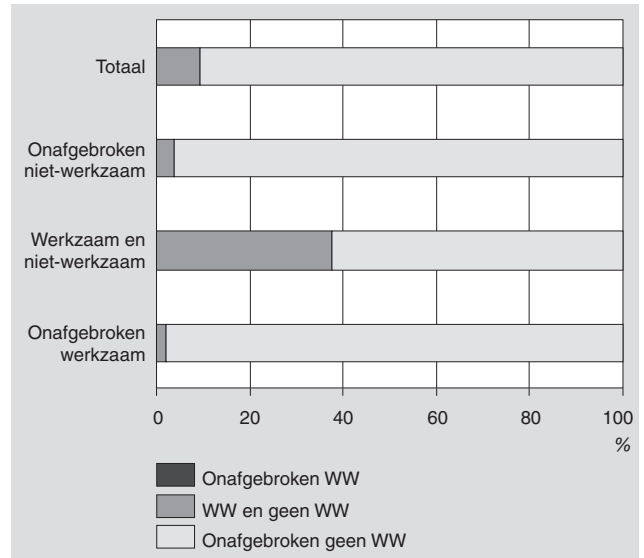
Onderbrekingen in de arbeidsloopbaan gaan vaak samen met een beroep op de sociale zekerheid. Als het daarbij gaat om een overbrugging van een korte periode zal in veel gevallen een beroep op de werkloosheidsuitkering (WW) voldoende zijn. Dit kan echter alleen wanneer er genoeg WW-rechten opgebouwd zijn. Wanneer dat niet het geval is of indien het zoeken naar een baan over een lange periode niet tot resultaat heeft geleid, kan een beroep worden gedaan op een bijstandsuitkering. In het geval werken door ziekte of een handicap niet (meer) mogelijk is, ligt aanspraak op een arbeidsongeschiktheidsuitkering (AO) voor de hand.

Meer nog dan bij personen die dan wel en dan niet werkten in 2002–2005, kwam het beslag op een bijstands- of AO-uitkering voor bij hen die gedurende de hele periode niet werkzaam waren.

4.1 Werkloosheidsuitkering

Van degenen die in 2002–2005 niet continu werkzaam waren, ontving 38 procent op enig moment in deze periode een WW-uitkering. Het betrof 444 duizend personen. De overige 738 duizend personen met deze arbeidsmarktpositie ontvingen geen WW. Zij hadden in de meeste gevallen geen WW-rechten opgebouwd. Hetzelfde gold voor degenen die in deze periode niet werkten. Slechts 4 procent van hen ontving tijdens deze periode een WW-uitkering.

5. Periode met WW-uitkering in 2002–2005, personen van 29–54 jaar op 31 december 2005, naar arbeidsmarktpositie

4.2 Bijstandsuitkering

De niet-werkzamen deden vaker een beroep op de bijstand dan op de WW: 21 procent van hen ontving in 2002–2005 een bijstandsuitkering, 13 procent zelfs gedurende de hele periode. Van degenen die een deel van de onderzoeksperiode werkten, deed 14 procent een beroep op de bijstand. Slechts 2 procent ontving deze onafgebroken.

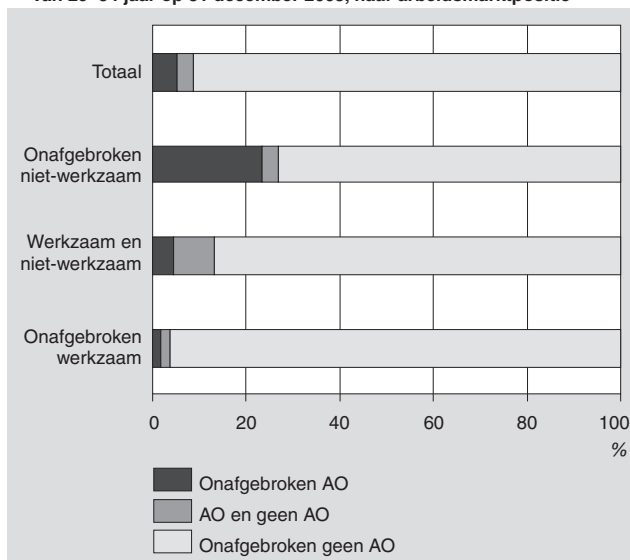
6. Periode met bijstandsuitkering in 2002–2005, personen van 29–54 jaar op 31 december 2005, naar arbeidsmarktpositie

4.3 Arbeidsongeschiktheidsuitkering

De niet-werkzamen maakten vooral vaak gebruik van een arbeidsongeschiktheidsuitkering. Bijna een kwart van hen ontving gedurende de hele onderzoeksperiode een arbeidsongeschiktheidsuitkering, terwijl 4 procent een deel van deze periode zo'n uitkering kreeg. Onder degenen die deels werkten, was dat respectievelijk 5 en 9 procent.

7. Periode met arbeidsongeschiktheidsuitkering in 2002–2005, personen van 29–54 jaar op 31 december 2005, naar arbeidsmarktpositie

Technische toelichting

De cijfers voor dit onderzoek zijn gebaseerd op het Sociaal Statistisch bestand (SSB) van het CBS voor de jaren 2002 tot en met 2005. Op basis van dit bestand zijn personen 48 maanden lang gevolgd. Of een persoon werkzaam of niet werkzaam was, is op de 15e van iedere maand vastgesteld. Dit is gedaan voor iedereen die 29–54 jaar was op 31 december 2005 en die in de voorgaande vier jaar in

Nederland woonde. In 2002 waren deze onderzoekspersonen 25–50 jaar oud.

De onderzoekspopulatie is ingedeeld in drie klassen: 'onafgebroken werkzaam', 'werkzaam en niet-werkzaam' en 'onafgebroken niet-werkzaam'. Personen die minimaal 47 van de 48 peilmomenten werkzaam waren, zijn ingedeeld in de klasse 'onafgebroken werkzaam', personen die 1 tot 47 peilmomenten werkzaam waren, in de klasse 'werkzaam en niet-werkzaam'. Uit de analyses kwam namelijk naar voren dat personen die 47 maanden werkten, nauwelijks verschilden van degenen die 48 maanden werkzaam waren. Wel weken ze qua kenmerken af van personen die 46 maanden werkzaam waren. Dit bleek onder meer uit het aantal maanden dat deze personen in de onderzoeksperiode een WW-uitkering hadden. Bij personen die 47 maanden werkzaam waren, was bovendien sprake van een zeer korte onderbreking van de werkzame periode. In veel gevallen zal deze onderbreking vrijwillig zijn geweest. Er was bijvoorbeeld tijd nodig om te verhuizen of er was een vakantie gepland tussen twee banen in.

Voor de verdere analyses is ook gebruik gemaakt van gegevens van de Enquête Beroepsbevolking (EBB). Wanneer dat gebeurd is, is dat aangegeven.

Werkzaam zijn alle personen die minimaal één uur per week betaald werk verrichten (inclusief zelfstandigen).

Over stromen op de arbeidsmarkt zijn recent de volgende artikelen van het CBS verschenen:

Ahluwalia, Inder en Peter Kee (2007), Stromen op de arbeidsmarkt, Economisch Statistische Berichten, 92 (4513), 401.

Kee, Peter (2008a), Dynamiek in de statistiek: arbeidsmarktdynamiek, in: Mol, Martine, Henk-Jan Dirven en Ronald van der Bie (red.) (2008), Dynamiek in de sociale statistiek: Nieuwe cijfers over de sociaaleconomische levensloop, Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen.

Tabel 1
Arbeidsmarktpositie in 2002–2005, personen van 29–54 jaar op 31 december 2005, naar geslacht en leeftijd ¹⁾

	Onafgebroken werkzaam	Werkzaam en niet-werkzaam	Onafgebroken niet-werkzaam	Totaal
<i>x 1 000</i>				
Totaal herkomst	4 115	1 184	809	6 108
Mannen	2 368	509	191	3 067
29–34 jaar	456	142	26	624
35–44 jaar	1 003	212	71	1 285
45–54 jaar	909	155	94	1 158
Vrouwen	1 747	675	617	3 040
29–34 jaar	385	168	76	629
35–44 jaar	726	299	239	1 264
45–54 jaar	636	208	302	1 147
Autochtonen	3 548	871	566	4 986
Mannen	2 049	354	116	2 520
29–34 jaar	391	96	14	500
35–44 jaar	860	143	40	1 043
45–54 jaar	798	116	63	977
Vrouwen	1 499	517	450	2 466
29–34 jaar	328	119	43	489
35–44 jaar	621	230	171	1 022
45–54 jaar	550	168	237	955
Westerse allochtonen	320	127	90	538
Mannen	173	55	28	256
29–34 jaar	30	15	5	50
35–44 jaar	73	23	10	106
45–54 jaar	70	17	13	100
Vrouwen	147	72	63	282
29–34 jaar	29	19	9	57
35–44 jaar	61	31	24	116
45–54 jaar	57	22	30	110
Niet-westerse allochtonen	246	186	152	584
Mannen	145	99	47	293
29–34 jaar	35	32	8	76
35–44 jaar	70	47	21	136
45–54 jaar	40	22	20	82
Vrouwen	101	86	105	293
29–34 jaar	28	30	25	83
35–44 jaar	45	38	45	126
45–54 jaar	30	18	36	82
Turken	47	43	36	126
Mannen	33	23	10	66
29–34 jaar	10	8	1	19
35–44 jaar	18	11	4	33
45–54 jaar	6	4	4	14
Vrouwen	14	20	27	61
29–34 jaar	5	8	7	21
35–44 jaar	7	9	12	27
45–54 jaar	2	3	8	12
Marokkanen	33	28	36	98
Mannen	24	17	10	51
29–34 jaar	7	7	2	16
35–44 jaar	12	8	5	25
45–54 jaar	4	3	4	11
Vrouwen	10	11	26	46
29–34 jaar	5	5	7	16
35–44 jaar	4	4	11	18
45–54 jaar	1	1	9	11
Surinamers	77	36	20	132
Mannen	36	16	7	60
29–34 jaar	7	5	1	14
35–44 jaar	16	7	3	25
45–54 jaar	13	4	4	21
Vrouwen	40	20	13	73
29–34 jaar	8	6	2	16
35–44 jaar	18	9	5	32
45–54 jaar	14	5	6	25
Antillianen en Arubanen	21	14	7	42
Mannen	11	7	2	20
29–34 jaar	3	2	1	6
35–44 jaar	5	3	1	8
45–54 jaar	3	2	1	6
Vrouwen	10	7	4	22
29–34 jaar	3	2	1	6
35–44 jaar	4	3	2	9
45–54 jaar	4	2	2	7
Overig niet-westerse allochtonen	68	65	53	186
Mannen	41	36	18	96
29–34 jaar	8	10	3	21
35–44 jaar	19	18	8	45
45–54 jaar	14	9	7	30
Vrouwen	27	28	35	91
29–34 jaar	7	9	8	24
35–44 jaar	12	13	15	40
45–54 jaar	9	7	11	27

¹⁾ Leeftijd op 31 december 2005.

Tabel 2
Arbeidsmarktpositie in 2002–2005, personen van 29–54 jaar op 31 december 2005, naar periode flexibel werk en uitkering

	Onafgebroken werkzaam	Werkzaam en niet-werkzaam	Onafgebroken niet-werkzaam	Totaal
	<i>x 1 000</i>			
Totaal	4 115	1 184	809	6 108
<i>Flexibele arbeidsrelatie in 2002–2005</i>				
Onafgebroken flexibel	40	80		119
Flexibel en niet flexibel	221	324		546
Onafgebroken niet-flexibel (vast)	3 855	780		4 634
<i>Werkloosheidsuitkering in 2002–2005</i>				
Onafgebroken WW-uitkering	0	0	0	0
WW-uitkering en geen WW-uitkering	86	444	30	561
Onafgebroken geen WW-uitkering	4 028	738	779	5 546
<i>Arbeidsongeschiktheidsuitkering in 2002–2005</i>				
Onafgebroken AO-uitkering	74	54	188	316
AO-uitkering en geen AO-uitkering	82	102	29	213
Onafgebroken geen AO-uitkering	3 960	1 028	592	5 579
<i>Bijstandsuitkering in 2002–2005</i>				
Onafgebroken bijstandsuitkering	4	21	107	132
Bijstandsuitkering en geen bijstandsuitkering	22	140	65	227
Onafgebroken geen bijstandsuitkering	4 090	1 022	637	5 749